

POSTANOWIENIE

5 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 5 grudnia 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa T. O.

przeciwko Syndykowi masy upadłości G. spółce akcyjnej w upadłości w W.

o ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej Syndyka masy upadłości G. spółki akcyjnej w upadłości w W.

od wyroku częściowego Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z 9 października 2024 r., I ACa 1554/24,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Pozwem skierowanym przeciwko G. S.A. w W. (następca prawny G. S.A. w K. – [...] Oddział w Ł.), powód – T. O., po ostatecznej zmianie żądania domagał się ustalenia, że umowa kredytu hipotecznego nr [...] indeksowanego do CHF zawarta w 13 września 2007 r. przez powoda i G. Spółkę Akcyjną z siedzibą w K. – [...] Oddział w Ł., jest nieważna w całości względnie nie istnieje od samego początku oraz zasądzenia od strony pozwanej, G. Spółki Akcyjnej z siedzibą w W., na swoją

rzecz kwoty 114.257,39 zł i kwoty 35.023,17 CHF z odsetkami tytułem zwrotu świadczeń spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy, ewentualnie zasądzenie kwoty 80.773,36 zł tytułem nadpłaty rat kredytu w przypadku uznania, że umowa była ważna. Kredyt hipoteczny udzielony przez G. S.A. w K. – [...] Oddział w Ł. powodowi nie był związany z jakąkolwiek działalnością gospodarczą T. O.

Pozwany – G. Spółka Akcyjna z siedzibą w W., wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu, zaprzeczając, aby umowa była nieważna bądź częściowo bezskuteczna. Ponadto podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powoda – T. O., nadużycia przez niego prawa podmiotowego, a na wypadek uwzględnienia powództwa zarzut zatrzymania kwoty dochodzonej przez powoda do czasu zaoferowania przez niego na rzecz strony pozwanej świadczenia otrzymanego w wykonaniu umowy kredytu w wysokości 162.984,89 zł.

W wyniku rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z 9 marca 2023 r., w szczególności, ustalił, że umowa kredytu hipotecznego nr [...] indeksowanego do CHF zawarta w dniu 13 września 2007r. przez powoda, T. O., i G. Spółkę Akcyjną z siedzibą w K. – [...] Oddział w Ł., jest nieważna w całości (pkt 1); zasądził od strony pozwanej, G. Spółki Akcyjnej z siedzibą w W., na rzecz powoda, T. O., kwotę 114.257,39 zł i kwotę 35.023,17 CHF (pkt 2); oddalił powództwo w części obejmującej główne żądanie zapłaty w pozostałym zakresie (pkt 3); zastrzegł, że strona pozwana G. Spółka Akcyjna z siedzibą w W., korzystając z prawa zatrzymania świadczenia, jest uprawniona do wstrzymania się ze spełnieniem świadczenia zasądzonego w pkt 2 niniejszego wyroku do chwili zaofiarowania przez powoda na jej rzecz świadczenia otrzymanego od G. Spółki Akcyjnej z siedzibą w K. – [...] Oddziału w Ł. w wykonaniu umowy kredytu wskazanej w pkt 1 niniejszego wyroku w wysokości 162.984,89 zł.

Apelację od powyższego wyroku Sądu I instancji wniósł pozwany, zaskarżając go w całości i zarzucając Sądowi Okręgowemu w Krakowie nierozpoznanie istoty sprawy wskutek dopuszczenia się braków sprecyzowanych w treści apelacji oraz naruszenie wyszczególnionych przepisów postępowania i przepisów prawa materialnego. We wnioskach skarżący domagał się, między innymi, zmiany zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie poprzez oddalenie powództwa, ewentualnie, jego uchylenia w zaskarżonym zakresie.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie.

W toku postępowania apelacyjnego doszło do upadłości strony pozwanej. Sąd Apelacyjny w Krakowie zawiesił przedmiotowe postępowanie na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. wobec ogłoszenia upadłości G. S.A. z siedzibą w W. postanowieniem Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z 20 lipca 2023 r., a następnie postanowieniem z 12 kwietnia 2024 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie podjął postępowanie w zakresie żądania ustalenia nieistnienia stosunku prawnego na podstawie art. 180 § 1 pkt 5 lit. b k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. - wzywając do udziału w sprawie Syndyka masy upadłości G. S.A.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w Krakowie apelacja strony pozwanej okazała się bezzasadna. Pozbawiony podstaw okazał się zarzut nierozpoznania istoty sprawy. Nierozpoznanie istoty sprawy stanowi wadliwość rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez Sąd I instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź zaniechaniu przez ten sąd zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron. Tymczasem, jak podkreślił Sąd odwoławczy - Sąd Okręgowy w Krakowie - dokonał merytorycznej oceny zgłoszonego żądania, wskazując okoliczności faktyczne, które stanowiły jego podstawę, w szczególności, zbadał treść zapisów umowy łączącej strony oraz ustosunkował się do podniesionych przez pozwanego zarzutów. W efekcie nie można było zgodzić się ze stanowiskiem, iż Sąd I instancji nie badał kryteriów określonych m.in. w § 9 ust. 2 czy w §10 ust. 3 spornej Umowy kredytu hipotecznego, z których strona pozwana wywodziła kryteria określania kursów i ostatecznie, Sąd Apelacyjny w Krakowie podzielił w tym zakresie argumentację, że zawarta w przedmiotowej Umowie, definicja bankowej tabeli kursów walut, okazała się niejasna. Nadto Sąd II instancji zgodził się z Sądem Okręgowym, że powód nie był informowany o sposobie tworzenia tabel kursowych i nie miał wpływu na treść umowy w tym zakresie. Sam fakt przystąpienia do tak zaproponowanych rozwiązań nie świadczył o wpływie na ich treść. Sąd Apelacyjny podzielił również ustalenia Sądu Okręgowego w zakresie niewystarczalności pozostałych pouczeń jakich dokonał pozwany zawierając umowę z konsumentem. W rezultacie nie można było uznać, że powód dokonał świadomego i swobodnego wyboru kredytu

indeksowanego do waluty obcej i świadomie zrezygnował z zaciągnięcia kredytu w złotych. W dalszej kolejności Sąd II instancji stwierdził, że zbędne było ustalenie czy kurs waluty przyjmowany przez Bank był kursem rynkowym, a także ustalenie wysokości roszczenia należnego powodowi przy zastąpieniu klauzul abuzywnych. O tym, czy sporna umowa kredytu zawiera postanowienia niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. decyduje, bowiem, jej treść, a zwłaszcza kwestia, czy pozwany Bank przyznał sobie uprawnienie do kształtowania świadczeń drugiej strony (konsumenta) i czy doszło w ten sposób do zaburzenia równowagi kontraktowej stron, a nie to, jak faktycznie umowa była wykonywana czy jakie koszty poniósłby konsument, gdyby zwał umowę kredytu złotowego. W dalszej kolejności Sąd II instancji stwierdził, że na rozstrzygnięcie nie mogło mieć też wpływ ustalenie na ile kurs przyjmowany przez Bank odbiegał od kursu wolnorynkowego. Wydarzenia mające miejsce po zawarciu umowy nie miały wpływu na ocenę abuzywności postanowień umowy. Nie było więc znaczenia, czy po zawarciu umowy kurs stosowany przez pozwany Bank był rynkowy. Sąd Apelacyjny podkreślił, że skutek eliminacji postanowień uznanych za niedozwolone, Umowa kredytu jest nieważna (bezskuteczne) *ex lege* i nie wiąże stron ze skutkiem *ex tunc* (art. 385¹ § 1 k.c.). Postanowienia abuzywne są od początku, z mocy samego prawa dotknięte bezskutecznością na korzyść kredytobiorcy, chyba że następnie udzieli on świadomej i wolnej zgody na te klauzule i w ten sposób przywróci im skuteczność z mocą wsteczną; w realiach sprawy powód takiej zgody nie udzielił. Wyeliminowanie ryzyka kursowego wynikającego z umowy, oznacza, że utrzymanie umowy w mocy nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością. Wprowadzone, zaś, tzw. ustawą antyspreadową zapisy ustawy w żadnej mierze nie usunęły abuzywności zakwestionowanych przez stronę powodową zapisów umownych. Abuzywność badana jest, bowiem, według stanu w dacie zawarcia umowy (art. 385² k.c.). Sąd II instancji stwierdził także, że nie doszło do naruszenia treści art. 5 k.c. Nie można było bowiem zgodzić się z twierdzeniem, że zasady z art. 5 k.c. miałyby przemawiać za utrzymaniem w mocy od początku nieważnej umowy, którą konsument nie będąc świadomy abuzywności jej postanowień, został narażony na znaczne ryzyko kursowe. W ocenie Sądu nie było też potrzeby odwoływania się do tego przepisu, skoro bankowi służą instrumenty

prawne, takie jak zarzut zatrzymania czy potrącenia, za pomocą których może doprowadzić do wstrzymania płatności na rzecz strony powodowej do czasu zaofiarowania zwrotu przekazanych środków pieniężnych, bądź umorzenia wzajemnych wierzytelności. Ubocznie Sąd II instancji zauważył, że sam Bank proponując powodowi zawarcie umowy o tak znacznym ryzyku, a w dodatku zawierającej klauzulę abuzywne działał w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego i powoływanie się przezeń na ich treść pozostaje w sprzeczności z przyjmowaną w orzecznictwie „zasadą czystych rąk”. W konsekwencji, w ocenie Sądu II instancji, Sąd Okręgowy nie naruszył wskazanych apelacją - art.353¹ k.c., art. 56 k.c. art. 58 k.c., 354 k.c. 22.1 k.c., art. 5 i 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13, art. 5 k.c., art. 189 k.p.c., art. 385.1 § 1 k.c., art. 385² k.c. art. 385 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy Prawo Bankowe, art. 385¹ § 2 k.c. i art. 385 § 1 k.c. w zw. z art. 6 k.c. ustalając, że przedmiotowa umowa była od momentu jej zawarcia nieważna.

Ostatecznie Sąd Apelacyjny w Krakowie dnia 9 października 2024 r. wydał wyrok częściowy, w zakresie roszczenia o ustalenie, oddalając apelację Syndyka masy upadłości G. S.A. (w upadłości) w W.

Pozwany - Syndyk masy upadłości G. S.A. w upadłości w W. - skargą kasacyjną zaskarżył wyrok częściowy Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 9 października 2024 r., w całości. Skargę tę oparł na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego, tj.: art. 56 k.c., poprzez jego niezastosowanie oraz art. 385¹ § 1 k.c., poprzez jego błędne zastosowanie.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na to, że w sprawie występuje istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), sprowadzające się do pytania: „Czy kryterium, na podstawie którego strona jest uprawniona do określenia wysokości świadczenia, a w niniejszej sprawie - na podstawie którego bank jest uprawniony do określenia kursu waluty obcej - może wynikać nie z treści samych oświadczeń woli stron, a z innych czynników, które na podstawie art. 56 k.c. współkształtują treść stosunku prawnego, to jest zasad współżycia społecznego lub ustalonych zwyczajów?”. Tytułem wykazania powyższego zagadnienia prawnego skarżący sformułował rozbudowany wywód prawny, którym, w pierwszej kolejności, odniósł się do okoliczności, iż jego podstawę stanowiła kwestia zasygnalizowana w uzasadnieniu uchwały Sądu

Najwyższego z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, gdyż jej treść wskazuje na możliwość poszukiwania kryteriów ustalania kursu waluty obcej poza treścią umowy. Skarżący zauważył, że w uchwale tej zawarto zastrzeżenie, iż zawarty w niej wniosek jest aktualny, jeśli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu. Postanowienie umowne nie będzie zatem abuzywne ani sprzeczne z naturą stosunku prawnego, jeśli z treści stosunku prawnego (a zatem pojęcia szerszego niż jedynie treść umowy) takie kryteria będą wynikały. Pozwany podkreślił, że taka sytuacja ma miejsce w realiach przedmiotowej sprawy. Następnie skarżący stwierdził, że odpowiedź na wyżej wskazane pytanie (zagadnienie prawne) jest istotna w realiach przedmiotowej sprawy, gdzie także Sąd Apelacyjny w Krakowie uznał, że Bank miał dowolność w ustalaniu kursów waluty stosowanych do umowy. Zdaniem pozwanego analiza stosunku prawnego zawartego przez strony w niniejszej sprawie prowadzi do wniosku, że kryteria, na podstawie których pozwany był uprawniony do określenia wysokości świadczenia (kursu waluty obcej), wynikały właśnie z czynników, które na podstawie art. 56 k.c. współkształtowały treść stosunku prawnego, tj. zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów. Dalej skarżący zaprezentował przegląd aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego zauważając, że sformułowana przezeń kwestia została podjęta w orzeczeniach tego Sądu jedynie na gruncie spraw dotyczących osób, które nie posiadały statusu konsumenta, a wyrażane tam stanowisko pozostaje zgodne z poglądami pozwanego. Następnie odnośnie do kwestii źródeł kształtujących ustalanie kursów walut skarżący w zakresie umowy kredytu indeksowanego/denominowanego do waluty obcej stwierdził, że w niniejszej sprawie ma miejsce utrwalona praktyka, która przekształciła się w zwyczaj, co do tego, w jaki sposób banki ustalają kursy walut i w efekcie kształtuje się w tym aspekcie kwestia, zgodnie z art. 56 k.c., odnośnie do sposobu w jakim banki pozostają ograniczone co do tego w jaki sposób mogą kształtować kursy walut. Skarżący podkreślił, że zasadą jest, iż bank nie może kształtować bankowej tabeli kursów walut dla kredytów waloryzowanych do waluty obcej na podstawie dowolnych wskaźników finansowych, a jedynie na podstawie kursu dostępnego w serwisie Reuters. Bank nie tworzy kursu wymiany, a jedynie posługuje się kursem rynkowym oraz ustala kurs oferowany przez siebie przez

dodanie spreadu. Wysokość świadczenia kredytobiorcy, gdy spłaca ratę po kursie stosowanym przez bank, wynika zawsze z kursu wymiany walut na rynku międzybankowym, co jest niezależne od banku. Rekapitulując skarżący stwierdził, że sposób ustalania kursów walut przez pozwany Bank ma charakter obiektywny i wykluczający dowolność. Zdaniem pozwanego należy uznać, że kryterium, na podstawie którego strona jest uprawniona do określenia wysokości świadczenia, a w niniejszej sprawie - na podstawie którego Bank jest uprawniony do określenia kursu waluty obcej - może wynikać nie z treści samych oświadczeń woli stron, a z innych czynników, które na podstawie art. 56 k.c. współkształtują treść stosunku prawnego, tj. z zasad współżycia społecznego lub ustalonych zwyczajów. W niniejszej sprawie kryterium to wynika z ustalonego zwyczaju co do sposobu ustalania przez banki kursu waluty obcej na potrzeby umowy kredytu powiązanego z walutą obcą. W ocenie skarżącego odpowiedź powyższe pytanie („istotne zagadnienie prawne”) jest istotna dla wszystkich spraw dotyczących kredytów frankowych, a nadal nie została udzielona przez Sąd Najwyższy; była ona rozważana jedynie pod kątem umów kredytu zawieranych przez przedsiębiorców. W konsekwencji ustosunkowanie się przez Sąd Najwyższy do sformułowanego przez skarżącego zagadnienia prawnego będzie miało wpływ na ocenę abuzywności ogromnej ilości zawartych kredytów indeksowanych i denominowanych do waluty obcej, co, w rezultacie, uzasadnia przyjęcie skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania.

We wnioskach skarżący domagał się, w szczególności, uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania, ewentualnie, uchylenia zaskarżonego wyroku w całości oraz wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 9 marca 2023 r. w zakresie jego pkt. 1 i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę pozwanego powód wniósł o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania, a w przypadku jej przyjęcia przez Sąd Najwyższy o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu wywołanego postępowaniem zainicjowanym skargą kasacyjną w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Skarżący powołał się w skardze kasacyjnej na przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., lecz w tej sprawie przesłanka ta nie zachodzi.

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia, wskazaniu przepisu, na tle którego ono powstało i przedstawieniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym

chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ. i z 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

W odniesieniu do podniesionej we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania kwestii prawnej należy stwierdzić, że została ona już wyjaśniona szczegółowo w orzecznictwie sądowym (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego w sprawach I CSK 2225/23, I CSK 2268/23, I CSK 2291/23 i I CSK 2334/23 oraz wyroki w sprawach II CSKP 957/23, II CSKP 1002/23, II CSKP 1956/22, II CSKP 2164/22 i II CSKP 2295/22, II CSKP 690/23, II CSKP 1996/22, II CSKP 2231/22 i II CSKP 278/23, II CSKP 380/23, II CSKP 617/23).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł zgodnie z art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., przy uwzględnieniu § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt. 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (jedn. tekst: Dz. U. z 2023 poz.1964 ze zm.), mając na uwadze okoliczność, iż wprawdzie Sąd odwoławczy wydał jedynie wyrok częściowy, ale rozstrzygnął w nim o całości roszczenia majątkowego niepieniężnego (tj. o ustalenie nieważności umowy kredytu). Orzeczenie o odsetkach od zasądzonych kosztów postępowania kasacyjnego znajduje uzasadnienie w art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności.

[PG]

[a.ł]

